

V Praze dne 8. 7. 2025

Č. j.: MPSV 2025/63426–233

**Pobyt dítěte mimo ústav – výklad § 30 zákona o sociálně-právní ochraně dětí s účinností od 1. 7. 2025, který se týká dětí umístěných v ústavním zařízení na základě rozhodnutí soudu při jejich pobytu u rodičů či jiných fyzických osob
(Metodický materiál MPSV)**

1. Úvod

Metodické doporučení je určeno primárně pracovníkům orgánů sociálně-právní ochrany dětí na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností (dále jen „OSPOD“) při praktické realizaci ustanovení **§ 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, v platném znění** (dále jen „ZSPOD“). Toto ustanovení říká, že ředitel ústavního zařízení může **jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností povolit pobyt dítěte, které je v ústavním zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu, u rodičů, popřípadě jiných fyzických osob**. Cílem je **primárně zachování, umožnění a rozvíjení vztahů dítěte s rodiči či jinými osobami dítěti příbuznými či blízkými** ve smyslu § 22 odst. 1 občanského zákoníku¹. Přičemž o pobytu může rozhodnout **pouze ředitel ústavního zařízení**.² V rámci tohoto zákonného ustanovení se v praxi realizuje i tzv. „hostitelská péče“. Z toho důvodu se metodické doporučení věnuje i tomuto tématu.

¹ Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

² § 23, odstavec 1, písmeno a) zákona č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

1.1. Úvodní vymezení „Hostitelská péče“

Pojem „hostitelská péče“ sice zákon oficiálně nezná, přesto je spoustu let v praxi realizován. **Nejedná se o formu náhradní rodinné péče.** „Hostitelská péče“ je možná v případech, kdy dítě v ústavním zařízení potřebuje budovat trvalé vztahy a nebýt „na život“ samo, ale nemůže se vrátit do své biologické rodiny nebo jeho situaci nelze dlouhodobě řešit některou z variant náhradní rodinné péče. Z tohoto důvodu je nezbytné „hostitelskou péčí“ upravit alespoň metodicky (včetně postupu OSPOD) tak, aby praxe **odpovídala potřebám dětí**, budování nových vztahů bylo pro děti v pobytových zařízeních **bezpečné** a probíhalo vždy **v souladu s individuálním plánováním OSPOD.**

Z toho vyplývá, že **cílem „hostitelské péče“ by měl být bezpečný vztah** s dospělou osobou, který dítěti napomáhá zvládat situace související s jeho umístěním mimo rodinu. Přičemž pojem bezpečný vztah kromě atributu v podobě **informovaného „hostitele“** (viz dále) v sobě zahrnuje zejména **stabilitu a dlouhodobost tohoto závazku.** Vždy je třeba výrazně dbát na potřeby dětí, jejichž saturace musí vždy převažovat nad saturací potřeb „hostitelů“ danou různorodostí jejich motivace.

„Hostitelská péče“ může mít mnoho různých podob, od krátkých setkání či procházek s dítětem až po několikadenní pobyty dítěte v domácnosti „hostitele“. Metodický materiál se zabývá především realizací ustanovení § 30 ZSPOD, tedy situacemi, kdy **dochází k přespání dítěte v rodině „hostitele“.** Je však třeba zdůraznit, že v rámci svěření dítěte do péče ústavního zařízení mohou nastat situace, které nebudou vyžadovat postup dle ustanovení § 30 ZSPOD (např. „jen“ návštěvy dítěte v zařízení, jednodenní výlety apod.), **nicméně OSPOD by o nich měl být ze strany zařízení informován,** aby tuto osobu mohl zahrnout do svého pravidelného vyhodnocování a následného plánování dalšího řešení života dítěte. V praxi je také třeba, aby fungovala vzájemná informovanost mezi pobytovým zařízením a OSPOD **i o vývoji vztahu hostitele a dítěte,** a to již od počátku takového vztahu.

Je třeba také zdůraznit, že OSPOD má dle § 21 odst. 4 písm. b) ZSPOD povinnost krajskému úřadu, který vede dané dítě v evidenci pro zprostředkování náhradní rodinné péče, **bezodkladně oznámit, že vydal podle § 30 ZSPOD závazné stanovisko k pobytu dítěte mimo ústavní zařízení, jde-li o pobyt u jiných fyzických osob než u osob dítěti příbuzných do třetího stupně**, pokud dítě u těchto osob **pobývá opakovaně**. Z opakovaného pobytu je zřejmé, že zde existuje významný vztah mezi dítětem a danou osobou, což je důležitý faktor v případě zprostředkování náhradní rodinné péče ze strany krajského úřadu.

Je patrné, že „hostitelská péče“ klade nároky na multidisciplinární spolupráci všech aktérů (OSPOD – pobytové zařízení – „hostitel“ – případně nezisková organizace podporující „hostitele“ – případně krajský úřad), jen tak je možné zajistit bezpečné vztahy pro děti.

2. Cíle využití § 30 ZSPOD

1. **návštěva dítěte u příbuzného či u osoby blízké** (tzv. „propustka přes noc“) s cílem podpory trvajících a pro dítě prospěšných vztahů s původní či vzdálenou rodinou;
2. **návštěva dítěte u osoby dítěti známe** (např. občasné „přespání“ u rodiny spolužáka, učitele atd.) s cílem podpory trvajících a pro dítě prospěšných vztahů. Jde i o osoby, se kterými mělo dítě navázaný vztah primárně ještě před svým příchodem do ústavního zařízení. Jedná se o návštěvy spíše nahodilé (např. z důvodu oslavy narozenin spolužáka apod.);
3. **návštěva dítěte s přenocováním u osoby, která není jeho příbuzným ani osobou blízkou či známou**, s cílem umožnit dítěti udržovat dlouhodobý a bezpečný vztah, umožnit mu zažívat „běžné situace každodenního života“, které nabízí ústavní péče v omezené podobě, pomoci mu připravit se na osamostatňování – pokud mu takové možnosti nemůže nabídnout nikdo

z okruhu příbuzných nebo blízkých lidí a aktuálně není řešena konkrétní možnost zprostředkování náhradní rodinné péče. Jde zpravidla o osoby, se kterými dítě **navázalo dlouhodobý vztah** až po příchodu do ústavní péče. Zde je předpoklad, že dítě je schopno pochopit aspekty „hostitelské péče“, zvláště pak její odlišnost od náhradní rodinné péče, tzn. její občasný charakter ve smyslu intenzity vztahu.

Poučený „hostitel“ - všem osobám, které jsou uvedeny v bodech 2 a 3, je třeba ze strany OSPOD poskytnout informační servis ve formě poučení o právních aspektech „hostitelské péče“, o formách náhradní rodinné péče, a zároveň o potřebách dětí v náhradní péči. OSPOD dále bude sledovat vývoj tohoto vztahu ve smyslu jeho intenzity i ostatních atributů. Zejména osoby, které jsou uvedeny v bodě 3, by měly nad tyto poskytnuté základní informace ideálně vždy absolvovat vzdělávání u některé z organizací, které se problematikou „hostitelské péče“ zabývají a která je bude blíže informovat o potřebách dětí v náhradní péči. U osob, které jsou vymezeny v bodě 2, je tato možnost fakultativní dle vývoje vztahu s dítětem. Tam, kde bude docházet k pravidelnému kontaktu s dítětem, je toto vzdělávání rovněž na místě. Je třeba si uvědomit, že poskytování „hostitelské péče“ se dotkne celé rodiny hostitele a s „hostitelskou péčí“ by tak měli souhlasit i ostatní členové rodiny, jejichž názor OSPOD v rámci šetření situace zjišťuje.

4. návštěva dítěte s přenocováním u budoucího dlouhodobého pěstouna³
v situaci, kdy proběhl výběr náhradního rodiče krajským úřadem a je vydáno písemné sdělení o výběru žadatele ke konkrétnímu dítěti, a tento postup je v souladu s nejlepším zájmem dítěte i budoucích pěstounů a vychází z vyhodnocení situace dítěte a individuálního plánu ochrany dítěte, ev. plánu přechodu⁴.

³ nebo žadatele o péči obdobnou (předpěstounská, poručnická apod.)

⁴ § 10, odst. 3 písm. d) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálněprávní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Smyslem této návštěvy po předchozích krátkodobých návštěvách budoucího pěstouna a dítěte je jednak připravit dítě staršího věku (zpravidla více jak 10 let⁵) na přechod do pěstounské rodiny, aby se mohlo následně v náhradní rodině lépe adaptovat či vyslovit svůj názor, zda chce v náhradní rodině setrvat či nikoliv.

U dětí mladších toto přichází v úvahu výjimečně, a to v případech, kdy už soud rozhodl o svěření do NRP, ale rozhodnutí zatím není vykonatelné a je v zájmu dítěte, které je na budoucího pěstouna navázané, aby už přešlo do budoucí rodiny a zůstalo v ní bez opětovného přechodu zpět do ústavního zařízení. Pro mladší děti je velmi matoucí, když přechází z jednoho výchovného prostředí do druhého a může to mít negativní dopad na jejich zdravý psychický vývoj, zároveň se jedná často o děti, které zažily opuštění od vztahové osoby, řadu ztrát a může je toto retraumatizovat.

3. Co je „hostitelská péče“?

„Hostitelská péče“ je tedy **dlouhodobý, bezpečný a podporující vztah dítěte s osobou**, která nenahrazuje rodiče nebo jinou osobu, jíž je dítě svěřeno do péče, a není příbuzným dítěte. Osoba je dobrovolníkem, který je ochoten bez úplaty věnovat svůj čas a úsilí na dlouhodobou podporu dítěte, které žije v ústavní péči. **Kontakt této osoby s dítětem je dlouhodobý a opakovaný, a musí být pro dítě bezpečný.** Předpokladem je, že vztah této osoby s dítětem bude pokračovat i poté, co dítě opustí ústavní výchovu.

Dle § 30 ZSPOD jde v první řadě o **závazné stanovisko OSPOD k povolení pobytu dítěte ředitelem ústavu mimo ústavní zařízení**, a to i přes noc. Povolení pobytu mimo ústavní zařízení je pak možné pouze **ke konkrétnímu dítěti** (žádost o povolení

⁵ věková hranice je přitom individuální a odvíjí se od emocionální a rozumové vyspělosti dítěte, aby dovedlo pochopit důvodnost návratu z návštěvy zpět do pobytového zařízení a nevnímalo návrat jako ztrátu či odmítnutí ze strany budoucího pěstouna

pobytu mimo zařízení se podává u ředitele ústavního zařízení a vždy se týká konkrétního dítěte), proto je předpokladem pro takovou péči již vzniklý vztah a znalost situace a potřeb daného dítěte.

„Hostitelská péče“ neznamena automaticky přespávání u „hostitele“. Je možné, aby pomoc a podpora pro dítě zůstala vždy v režimu návštěv či vycházek z pobytového zařízení. V těchto případech „hostitel“ nežádá ředitele ústavního zařízení o povolení pobytu dítěte mimo zařízení dle § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních, OSPOD nepostupuje dle ustanovení § 30 ZSPOD a vše je na odpovědnosti ředitele daného pobytového zařízení. Je však nezbytné, aby OSPOD byl o dané situaci ze strany pobytového zařízení informován, a to z důvodu plánování řešení situace dítěte či případného zajištění či poskytnutí odborného poradenství o formách náhradní rodinné péče „hostiteli“, pokud tak dosud nikdo neučinil.

Vše se odvíjí od věku dítěte, jeho rozumového vývoje a zvoleného cíle pobytu dítěte mimo ústavní zařízení.

K vyhodnocení, plánování a řešení situace dítěte i v souvislosti s těmito aktivitami je vhodné **využít případovou konferenci či případového setkání**, a to za účasti všech zainteresovaných osob, zejména pak dítěte samotného. Vždy je nutné znát názor dítěte a tento aktualizovat.

4. Základní principy povolení pobytu dítěte mimo zařízení při aplikaci § 30 ZSPOD

1. **bezpečí** – ve smyslu fyzickém i psychickém; bezpečí je předním hlediskem veškeré činnosti směřující vůči dítěti;
2. **participace a dobrovolnost** – vždy je třeba znát názor samotného dítěte, které musí rozumět tomu, co v praxi bude daná situace znamenat; pobyt mimo zařízení nelze v žádném případě realizovat proti jeho vůli;

3. **vztah** – smyslem pobytu dítěte mimo zařízení by měla být primárně podpora vztahu osoby a dítěte;
4. **dlouhodobost** – pobyt mimo zařízení podporuje dlouhodobost vztahů dítěte s osobami mimo zařízení a měl být tak zohledněn v dlouhodobém plánu dítěte;
5. **individuální přístup** – pobyt dítěte mimo zařízení musí být přizpůsoben individuálním potřebám a zájmům každého dítěte. Předkládaná metodika se vztahuje na všechna pobytová zařízení, kde je vykonávána ústavní výchova, tedy i specializovaná, jako je např. domov pro osoby se zdravotním postižením. Vystává tedy potřeba přistupovat k jednotlivým dětem individuálně a přenocování dětí vyhodnocovat i s ohledem na jejich specifické potřeby, např. na mentální věk dětí;
6. **založená na individuálním plánování** – pobyt dítěte mimo zařízení musí být vždy v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, jeho potřeba musí vycházet z pečlivě provedeného podrobného vyhodnocení situace dítěte (§ 10, odst. 3 písm. d) ZSPOD) a s ohledem na potřeby sourozenců dítěte;
7. **pravidelná evaluace** – průběh pobytu mimo zařízení musí být pravidelně vyhodnocován a reflektován ve vztahu k potřebám dítěte, např. v rámci případové konference, případového setkání či zákonem dané povinnosti, kdy pracovník OSPOD každé tři měsíce navštěvuje dítě v ústavním zařízení. Pokud u dítěte aktuálně probíhá „hostitelská péče“ (a to i v případě, kdy se ještě neuplatňuje § 30 ZSPOD) je v rámci návštěvy prostor během s dítětem pravidelně ověřovat její průběh, zjišťovat informace o vztahu s „hostitelem“, s jeho rodinou, přínos těchto vztahů pro dítě v současnosti i do budoucna (konkrétně např. pro období osamostatňování, překlenutí období odchodu z dětského domova, podporu během vysokoškolského studia atd.);
8. **multidisciplinární spolupráce** – průběh pobytu mimo zařízení je založen na vzájemné výměně informací všech zainteresovaných stran.

5. Co není „hostitelská péče“?

- nejedná se o formu náhradní rodinné péče dle platné legislativy – tj. osvojení, pěstounská péče, péče jiné fyzické osoby (svěřenectví) a poručenství s osobní péčí poručníka;
- nezprostředkovává se jako náhradní rodinná péče, není možné, aby úřady vedly evidence osob, které mají zájem stát se „hostiteli“ a tyto „párovaly“ s dětmi v ústavních zařízeních;
- „hostitelská péče“ nesupluje proces zprostředkování pěstounské péče; nemělo by docházet k obcházení výběru náhradního rodiče pro dítě dané zákonem skrze „hostitelskou péči“;
- nevztahuje se na ni „doprovázení“ (resp. uzavření dohody podle § 47b ZSPOD a plnění povinností a čerpání služeb s tím spojených);
- za „hostitelskou péči“ se nepovažují ani „vycházky“, které povoluje ředitel zařízení a v rámci nichž je realizována např. dobrovolnická činnost ve vztahu jeden na jednoho (tedy dobrovolník k jednomu dítěti), pokud jde o jednorázové, neopakující se aktivity, kdy nevzniká dlouhodobý vztah dítěte s konkrétní osobou.

6. Jakým dětem může být „hostitelská péče“ s přenocováním ku prospěchu?

- dětem a dospívajícím převážně starším a rozumově vyspělým natolik, aby pochopily účel „hostitelské péče“;
- dětem a dospívajícím, kteří vyrůstají v ústavní péči dlouhodobě, přičemž dlouhodobým pobytem se rozumí doba delší než jeden rok;
- dětem a dospívajícím, u nichž se v daný okamžik nepředpokládá návrat do původní rodiny a není možné pracovat na pravidelném intenzivním kontaktu s nikým příbuzným ani blízkým;
- dětem a dospívajícím, jimž se nedaří najít náhradní rodina nebo kteří nechtějí, aby jim náhradní rodinné péče byla zprostředkovávána.

7. Doporučený postup při realizaci § 30 ZSPOD (obecně, nejen u „hostitelské péče“)

Žadatel o propustku musí kontaktovat ředitele zařízení a požádat jej o „propustku“ pro konkrétní dítě svěřené do daného ústavního zařízení na základě rozhodnutí soudu⁶. Ředitel zařízení pak v rámci správního řízení požádá OSPOD dítěte o **závazné stanovisko**.

Závazné stanovisko OSPOD musí obsahovat:

- určení osob, u nichž bude dítě pobývat
- určení délky pobytu (při prvním pobytu je to max. 30 dní)
- určení místa pobytu

OSPOD vyhodnocuje situaci dítěte a při získávání informací od žadatele o „propustku“ postupuje dle povahy (cíle viz. výše) zamýšlené „propustky“.

O povolení pobytu dítěte mimo zařízení je nutné žádat opakovaně, to znamená vždy před každou jednotlivou návštěvou dítěte (OSPOD vzhledem k aktuální situaci uváží, zda je třeba u opakované žádosti provádět úkony, které mu umožňuje § 30 ZSPOD, a v jaké míře).

OSPOD ve všech případech (tedy ať se jedná o osobu příbuznou, blízkou, známou či o „hostitele“) musí mít:

- poznatky o jeho rodinném a sociální prostředí – ty získá primárně provedením sociálního šetření (pakliže mu nejsou známy z dřívější jeho činnosti);
- poznatky o tom, zda žadatel o propustku je / má předpoklady být pro dítě bezpečnou osobou – ty získá především z vlastní činnosti
 - rozhovorem se žadatelem o propustku zaměřeným

⁶ § 23, odst. 1 písmeno a) zákona č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

- na posouzení jeho vztahu s dítětem a cíl propustky (např. narozeninová oslava spolužáka),
- zjištění názoru dítěte.

V případě osob, které nejsou dítěti nejbližší příbuzné (nejedná se tedy o rodiče, prarodiče nebo sourozence):

- OSPOD **posuzuje bezúhonnost** žadatele o propustku podle § 23e odst. 1 ZSPOD, přičemž obdobně přihlíží k jeho spolehlivosti podle § 23e odst. 2 ZSPOD – **může** si vyžádat u něj opis z rejstříku trestů a evidence přestupků. Pokud tak učiní, tak o této skutečnosti tuto osobu bez zbytečného odkladu vyrozumí.
- OSPOD **může** též požadovat doložení posudku o psychické způsobilosti⁷ „hostitele“; přičemž takový žadatel o propustku dítěte musí být poučen o tom, že náklady spojené s případným vypracováním takového posudku **ponese tento žadatel/“hostitel“ sám**. Seznam osob / subjektů majících pověření k posuzování psychické způsobilosti bude veřejně k dispozici⁸, případně jej na žádost žadatele o propustku či OSPOD poskytne krajský úřad, který vydává pověření.
- U osob, které jsou zařazeny do evidence žadatelů o zprostředkování osvojení nebo pěstounské péče, je na zvážení OSPOD, zda výše uvedené opětovně od žadatelů získávat. Při tom je třeba přihlídnout ke stáří dokumentů (opisu z rejstříku trestů a psychologickému posouzení) v rámci řízení žadatele o zařazení do evidence o zprostředkování náhradní rodinné péče.

Je-li **místo trvalého pobytu žadatelů mimo správní obvod** obecného orgánu sociálně-právní ochrany dítěte, **musí** si tento orgán **vyžádat** jako podklad **vyjádření**

⁷ § 30 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů s odkazem na § 45 téhož právního předpisu, blíže viz metodický materiál MPSV „Správní řízení o zařazení do evidence NRP“

⁸ www.budinpestoun.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, Praha 2, 128 01
Odbor rodinné politiky, ochrany dětí a sociálního začleňování, tel.: +420 950 192 225
e-mail: jaroslava.novakova2@mpsv.cz ISDS: sc9aavg
www.mpsv.cz

obecního úřadu obce s rozšířenou působností, **v jehož obvodu žadatelé mají místo trvalého pobytu** (§ 30 odst. 5 ZSPOD).

Závazné stanovisko OSPOD:

- OSPOD vydává závazné stanovisko v režimu správního řádu (§ 149).
- **Zamítavé stanovisko** OSPOD musí **být řádně zdůvodněno** a ředitel pobytového zařízení k němu musí v rámci správního řízení přihlédnout s následným vydáním zamítavého rozhodnutí.
- Pokud je závazné stanovisko OSPOD **kladné**, jeho **odůvodnění může být stručnějšího charakteru**, nicméně je nutno popsat vztah dítěte k žadateli o propustku, potřeby dítěte a prostředí, ve kterém bude pobývat.
- Pokud ředitel pobytového zařízení má závažné informace, které brání kladně o propustce rozhodnout, může tak učinit i přes kladné závazné stanovisko OSPOD, ale **po předchozím důkladném zdůvodnění uvedeném ve správním rozhodnutí**. Mělo by se jednat o informace, které se ředitel ústavního zařízení dozvěděl **po doručení závazného stanoviska OSPOD** (jinak musí takové skutečnosti OSPOD sdělit spolu s žádostí o vydání závazného stanoviska).
- Proti rozhodnutí ředitele o propustce je možné uplatnit opravný prostředek (odvolání).
- Při kladném vyřízení žádosti o propustku nemusí být ředitelem pobytového zařízení vydáno správní rozhodnutí. Avšak s ohledem na „propustku“ dítěte do péče cizí osoby se toto jeví praktické z důvodu odpovědnosti dané osoby, případně nutnosti prokázání, že daná osoba má dítě na propustku oprávněně.

8. Práva a povinnosti osoby (ať se jedná o osobu příbuznou, blízkou, známou či o „hostitele“), u níž má dítě povolený pobyt mimo ústav

- Osoba, u níž je dítě na propustce, nese po dobu povoleného pobytu za dítě zodpovědnost – jde o výkon náležitého dohledu (přiměřeně podle § 2921 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění, dále jen OZ).

- Pobyť dítěte na základě propustky dle ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 109/2002 Sb., na základě závazného stanoviska OSPOD dle § 30 ZSPOD je realizován na náklady osoby, která o propustku žádá.
- V případě jakékoliv mimořádné události týkající se dítěte (např. zranění), k níž dojde v průběhu pobytu, je třeba primárně zajistit péči o dítě (ošetření lékařem, hospitalizace) a následně bez zbytečných průtahů o této situaci informovat ústavní zařízení a OSPOD. Obdobně je třeba též informovat ústavní zařízení, případně PČR, v případech útěku z propustky.
- Propustka je vykonávána v místě pobytu dítěte uvedené v rámci žádosti o propustku, toto není možné měnit bez předchozí domluvy s OSPOD (viz další bod);
- Nadstandardní plány (např. krátkodobé zahraniční i tuzemské pobyty/dovolené) je třeba projednat s ředitelem pobytového zařízení, s OSPOD, případně rodiči dítěte v dostatečném předstihu, aby bylo možné zajistit/obstarat potřebné dokumenty.

9. Otázky a odpovědi

Je třeba souhlasu rodičů dítěte s realizací „hostitelské péče“?

Je samozřejmě vhodné, pokud je rodič dítěte dostupný, aby s ním téma „hostitelské péče“ bylo komunikováno. Rodič by měl být o tomto informován. Nemělo by se ale stát, že dítěti nebude umožněna „hostitelská péče“ z důvodu, že s tím rodič nesouhlasí a zároveň si dlouhodobě neupravuje podmínky tak, aby dítě mohlo být svěřeno zpět do jeho péče, ačkoli dítě s „hostitelskou péčí“ souhlasí.

Jak postupovat v případě, že se na OSPOD obrátí zájemce o „hostitelskou péči“, který chce „pomoci nějakému dítěti z dětského domova“?

V tomto případě je vhodné s tímto zájemcem vést krátký informativní rozhovor. Rozhovorem ověřit jeho motivaci, případně ho poučit o formách náhradní rodinné

péče (zejména pěstounské péče), je třeba ho seznámit s podmínkami, které budou pro „hostitelskou péči“ vyžadovány – podmínka bezúhonnosti a spolehlivosti, možný psychologický posudek na náklady zájemce. Následně, pokud zájem budoucího „hostitele“ bude trvat, je vhodné ho odkázat na vzdělávání neziskové organizace, která se problematikou zabývá, např. Děti patří domu atd. Zároveň je možné zájemce informovat i o dalších možnostech nabídky pomoci a odkázat je na další organizace, které se tématem pomoci dětem v ústavních zařízeních zabývají (viz odkazy pod textem).

Jak postupovat v případě, pokud je v ústavním zařízení dítě, u něhož OSPOD vyhodnotil potřebnost dlouhodobého vztahu a chtěl by pro něj zajistit „hostitele“?

Zde se jako nejvhodnější nástroj jeví svolání případové konference či případového setkání, kdy za účasti samotného dítěte, zástupce pobytového zařízení, zákonných zástupců dítěte, budoucího hostitele (pokud už taková osoba je), zástupce neziskové organizace spolupracující s „hostiteli“ je možné vyhodnotit potřeby dítěte a následně naplánovat dle věku a potřeb dítěte další postup. V některých případech nebude ještě možné přizvat „hostitele“, protože cílem případové konference či případového setkání bude vyhodnotit potřebnost „hostitelské péče“ s ohledem na potřeby daného dítěte.

Je správný tento postup? OSPOD nemá ze svých poznatků a šetření nic proti tomu, aby dítě na „propustku“ šlo, a tedy vydá kladné závazné stanovisko. Nicméně dítě dostane horečku nebo se k převzetí dítěte dostaví rodič jednoznačně pod vlivem alkoholu nebo ředitel získá prokazatelnou informaci, že rodiče vzali (až po vydání stanoviska OSPOD) do vazby apod. a následně dítě nepustí a žádost zamítne.

Ano. „Rozhodnutí“ (nevydává se písemně, takže spíše „faktický pokyn“ či „opatření“) by bylo materiálně nevykonatelné. V občanskoprávní rovině by šlo de facto o uplatnění institutu krajní nouze, protože realizací pobytu mimo ústav by byl svěrenec vystaven přímo hrozícímu nebezpečí újmy (čili ne nějakému hypotetickému nebezpečí – v takovém případě by o krajní nouzi nešlo); navíc je třeba vždy vážit přiměřenost,

tedy zda následek není zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila; následek „zákazu“ je zásahem do několika základních práv a svobod, zejména do práva na ochranu soukromého a rodinného života a do práva na péči rodičů aj., tam tedy musí skutečně bezprostředně hrozit skutečně závažnější újma. Pokud by tam byl takovýto faktický zákaz, mělo by být vydáno zamítavé rozhodnutí (dodatečně, de facto už jen deklaratorního charakteru), aby byla přezkoumatelná úvaha ředitele, zda tam důvody „nepovolení“, tj. zákazu pobytu mimo ústav byly, či nikoli.

Jde to i opačně? Tedy že by OSPOD vydal negativní stanovisko (má k tomu podstatné důvody), ale ředitel zařízení si myslí, že by dítě mělo na návštěvu k rodině apod. jít, a tak pobyt mimo zařízení povolí.

Přes negativní stanovisko OSPOD nelze pobyt mimo ústav povolit, obsah stanoviska je pro rozhodnutí ředitele závazný.

Lze připustit, aby OSPOD s propustkou souhlasil, ale ředitel zařízení, ačkoliv nemá žádné jiné informace než OSPOD, žádost o propustku zamítne?

Takové rozhodnutí bude nepřezkoumatelné a bude muset být zrušeno pro nezákonnost. V dané situaci zpravidla postačí, aby odvolací orgán rozhodnutí zrušil a řízení zastavil. Dojde tak ke zrušení aktu, který měl negativní dopad – a to i významný – do základních práv a svobod svěřeného dítěte i žadatele (typicky rodiče nebo osoby blízké). Z tohoto důvodu je pak možné uplatnit nárok na náhradu újmy způsobené nezákonným rozhodnutím.

Pokud ředitel zařízení jedná na základě své předchozí zkušenosti, že se dítě po návratu od rodiny vrátí do zařízení v nedobré vztahu (např. pod vlivem návykové látky, zanedbané apod.), pak o tomto musí vyrozumět OSPOD, aby ten mohl situaci řešit, prověřit a vyhodnotit s ohledem na příští stanovisko k pobytu dítěte mimo zařízení.

Zároveň je třeba zdůraznit, že je vhodné a v zájmu dítěte, aby OSPOD a ředitel zařízení spolu komunikovali a informovali se o svých zjištěních, aby ideálně docházelo ke vzájemné shodě. Opět k tomu může sloužit i svolání případové konference či setkání.

Dobrovolnická činnost v oblasti NRP – odkazy na organizace zabývající se touto činností:

www.detipatridomu.cz

www.dobrovolnik.cz

www.dobro-dejky.cz

www.dobrevily.cz

www.klubprateldetidd.cz

www.dejmedetemsanci.cz

www.adra.cz

www.spoluzivot.cz

[Patron](#)

Vzor závazného stanoviska:

V rámci změny úpravy ustanovení § 30 ZSPOD je třeba ze strany OSPOD k propustce vydat tzv. závazné stanovisko. Jeho vzor je níže přiložen. Je třeba dodat, že výrok tohoto stanoviska může mít různé podoby (souhlasnou i nesouhlasnou nebo částečně souhlasnou jako v uváděném příkladě). Vždy je třeba stanovisko vhodně odůvodnit.

Sp. zn.: Om 1/2025

Č. j.: 10/2025-SOC-SPOD-X

Vyřizuje: oprávněná úřední osoba

V Nové Lhotě, dne 15. července 2025

Z á v a z n é s t a n o v i s k o

Obecní úřad v Nové Lhotě jako dotčený orgán sociálně-právní ochrany dětí podle § 30 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPO“), ve spojení s § 61 odst. 1 ZSPO a podle § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „spr. ř.“), vydává pro účely řízení o povolení pobytu Elišky Malé, nar. 1. 1. 2015, trvale bytem v Nové Lhotě, Lhotská 5, fakticky bytem Lipová 62, Újezd, dítě matky Evy Malé, nar. 7. 7. 1995, a otce Jaroslava Malého, nar. 9. 9. 1990, oba trvale bytem jako nezletilá, mimo zařízení, vedeném podle § 23 odst. 1 písm. a) zák. č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči (dále jen „ZVÚOV“) Josefem Beránkem, ředitelem Dětského domova Újezd, p. o., se sídlem Lipová 62, Újezd, na základě žádosti paní Ludmily Bílé (dále jen „žadatelka“), nar. 5. 5. 1985, trvale bytem Františkovo nám. 16, Malé Město nad Řekou, toto závazné stanovisko, kterým

- 1. souhlasí s pobytem nezl. Elišky Malé mimo ústav u paní Ludmily Bílé v místě jejího trvalého pobytu ve dnech 1. až 17. srpna 2025,**
- 2. nesouhlasí s pobytem nezl. Elišky Malé mimo ústav u paní Ludmily Bílé v místě jejího trvalého pobytu ve dnech 18. až 29. srpna 2025.**

O d ů v o d n ě n í :

Dne 30. června t. r. podala žadatelka k rukám ředitele Dětského domova Újezd, p. o., žádost o povolení pobytu Elišky Malé ve své domácnosti ve dnech 1. až 29. srpna t. r. Svou žádost zdůvodnila tím, že se s Eliškou znají, neboť byla po 2 roky její učitelkou, navázaly spolu vztah, nadále si píší e-maily. Dne 2. července t. r. požádal ředitel Dětského domova Újezd, p. o., zdejší úřad o vydání závazného stanoviska k uvedené žádosti.

Podle § 23 odst. 1 písm. a) ZVÚOV ředitel zařízení je oprávněn v zájmu úspěšné výchovy dětí povolit dítěti za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem pobyt mimo zařízení. Podle § 30 odst. 1 věta první ZSPO ředitel ústavního zařízení může jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností povolit pobyt dítěte, které je v ústavním zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu, u rodičů, popřípadě jiných fyzických osob, a to nejvýše v rozsahu 30 kalendářních dnů při prvním pobytu u těchto osob. Podle § 149 odst. 1 spr. ř. závazné stanovisko je úkon učiněný správním orgánem na základě zákona, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jehož obsah je závazný pro výrokovou část rozhodnutí správního orgánu. Správní orgány příslušné k vydání závazného stanoviska jsou dotčenými orgány. Podle § 61 odst. 1 ZSPO místní příslušnost krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a obecního úřadu se řídí místem trvalého pobytu dítěte, není-li dále stanoveno jinak.

Eliška Malá, umístěná rozsudkem Okresního soudu v Malém Městě nad Řekou sp. zn. 5/2020 ze dne 6. 2. 2021, do péče Dětského domova Újezd, p. o., je zařazena v evidenci dětí podle § 6, vedené zdejším úřadem podle § 54 písm. a) ZSPO. Zdejší úřad je tedy věcně a místně příslušný k vydání tohoto závazného stanoviska.

Podle § 30 odst. 3 ZSPO při vydávání závazného stanoviska podle odstavce 1 obecní úřad obce s rozšířenou působností přihlíží zejména k rodinnému a sociálnímu prostředí, v němž bude dítě pobývat, a individuálnímu plánu ochrany dítěte, je-li zpracován. V případě pobytu dítěte u jiných fyzických osob než rodičů, prarodičů nebo sourozenců, se posuzuje jejich bezúhonnost podle § 23e odst. 1, přičemž se obdobně přihlíží k jejich spolehlivosti podle § 23e odst. 2. Za účelem doložení bezúhonnosti a spolehlivosti takové osoby si může obecní úřad obce s rozšířenou působností vyžádat podle zvláštního právního předpisu opis z rejstříku trestů a opis z evidence přestupků; o skutečnosti, že si vyžádal opis z rejstříku trestů a opis z evidence přestupků, tuto osobu bez zbytečného odkladu vyrozumí. Podle odst. 5 cit. ust. je-li místo trvalého pobytu dítěte odlišné od místa trvalého pobytu rodičů nebo jiných fyzických osob, u nichž má dítě pobývat, může obecní úřad obce s rozšířenou působností vydat závazné stanovisko podle odstavce 1 jen na základě vyjádření jiného příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností [§ 61 odst. 3 písm. c)].

Na základě uvedené úpravy si zdejší úřad vyžádal k žadatelce opis z rejstříku trestů a opis z evidence přestupků; o skutečnosti, že si vyžádal opis z rejstříku trestů a opis z evidence přestupků žadatelku již samostatně vyrozuměl. Z uvedených opisů zjistil, že žadatelka je bezúhonná a nemá ani žádný záznam v evidenci přestupků, lze ji považovat za spolehlivou. Dále si dne 3. 7. t. r. zdejší úřad vyžádal k věci vyjádření Městského úřadu Malé Město nad Řekou, v jehož obvodu má žadatelka trvalý pobyt; toto vyjádření zdejší úřad obdržel dne 14. 7. t. r. Z žádosti i z vyjádření Městského úřadu Malé Město nad Řekou se podává, že žadatelka je dlouholetou učitelkou na prvním stupni základní školy v místě svého bydliště. Její manžel pracuje jako řidič autobusu u spol. BUS MM, a. s. Bydlí ve vlastním domě o velikosti 5 + 2 se zahradou, mají 2 děti, dceru ve věku 16 let a syna ve věku 5 let. V místě požívají dobré pověsti, ani k jednomu z manželů Městský úřad neeviduje žádné přestupky. Z dosud zjištěných podkladů došel zdejší úřad k závěru, že rodinné a sociální prostředí u paní žadatelky je vhodné pro pobyt dítěte mimo ústav a případné zjišťování psychické způsobilosti žadatelky podle § 30 odst. 4 ZSPO považuje za nadbytečné a pro uvedený závěr nepotřebné.

Z vlastní úřední činnosti je zdejšímu úřadu dále známo, že rodiče nezl. Elišky jsou s touto v pravidelném nepřímém kontaktu prostřednictvím elektronické komunikace, návštěvy Elišky v domácnosti probíhají však sporadicky, většinou jen o vánočních a letních prázdninách. Rodiče nemají podmínky k dlouhodobé péči o dítě. V návaznosti na průběh sociální práce s rodiči má zdejší úřad za to, že domácnost je vhodná pro realizaci návštěv Elišky doma, a s rodiči bylo také dohodnuto, že si chtějí sami požádat o prázdninovou propustku Elišky, ale až ve druhé polovině srpna. Rodiče po vysvětlení situace nic nenamítají proti „hostitelské péči“ o Elišku v jiném termínu. Již z dřívějších návštěv nezl. Elišky v ústavním zařízení je zdejšímu úřadu také známo, že i Eliška by si ráda vyzkoušela pobyt v „hostitelské péči“, ráda by takto vyzkoušela pobyt u své býv. třídní učitelky, tedy žadatelky, kterou zná a má ráda. Elišce se nepodařilo najít dlouhodobou pěstounskou péči, bylo však na poslední případové konferenci vyhodnoceno, že potřebuje budovat dlouhodobý bezpečný vztah. Proto i tato možnost je zmíněna v individuálním plánu nezl. Elišky, zpracované zdejším úřadem.

S ohledem na shora uvedené má proto zdejší úřad za to, že pobytu nezl. Elišky u žadatelky v termínu 1. až 17. srpna nic nebrání, tento její pobyt mimo ústav u žadatelky je v jejím zájmu, a proto se k němu ve stanovisku shora vyjádřil pod č. 1 kladně. Naopak s ohledem na avizovaný zájem rodičů o pobyt nezl. Elišky u nich v posledních týdnech prázdnin zdejší úřad s jejím pobytem u žadatelky nesouhlasí, neboť je v zájmu Elišky mít možnost pobývat o prázdninách i se svými rodiči, a proto se v tomto rozsahu k žádosti paní žadatelky ve svém stanovisku shora vyjádřil pod č. 2 negativně.

P o u č e n í :

Proti tomuto závaznému stanovisku, které není samostatným rozhodnutím, se nelze odvolat. Odvolání proti obsahu závazného stanoviska lze podat až po vydání samostatného správního

rozhodnutí ředitele Dětského domova Újezd, p. o ve věci povolení pobytu dítěte mimo zařízení. V rámci odvolání proti tomuto správnímu rozhodnutí lze napadnout celé závazné stanovisko nebo jeho části.

oprávněná úřední osoba, v. r.

